

Η διαπολιτισμική διάσταση στο έργο της Αθωνιάδας Εκκλησιαστικής Ακαδημίας

/ [Πεμπτούσία](#)

Εννοιολογικό περιεχόμενο αρχές και κατευθύνσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί κανείς να κατανοήσει την έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αποτελεί η μελέτη των ορισμών και των αρχών που τη διέπουν. Ειδικότερα, ως προς τη διαπολιτισμική εκπαίδευση υφίσταται πληθώρα ορισμών, αλλά μολαταύτα δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός. Μια επιτυχή και συνοπτική προσέγγιση της έννοιας ορίζει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ως την παιδαγωγική απάντηση στα προβλήματα διαπολιτισμικής φύσης που εμφανίζονται σε μια πολυπολιτισμική και πολυεθνική κοινωνία[1], ενώ σύμφωνα με μια άλλη άποψη η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι μια διαφορετική σύλληψη της εκπαίδευσης, μια διαφοροποιημένη σχολική πρακτική, η οποία βασίζεται στην παραδοχή ότι η μονοπολιτισμική, εθνικά προσανατολισμένη εκπαίδευση, δε δύναται να ανταποκριθεί στη σύγχρονη πραγματικότητα και έχει ξεπεραστεί ιστορικά[2].

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση διέπεται από συγκεκριμένες αρχές, οι οποίες διαφέρουν ανάλογα με τον τρόπο προσέγγισης του κάθε ερευνητή. Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αποτελούν:

- Η εκπαίδευση για την ενσυναίσθηση
- Η εκπαίδευση για την αλληλεγγύη
- Η εκπαίδευση για το διαπολιτισμικό σεβασμό
- Η εκπαίδευση εναντίον του εθνικιστικού τρόπου σκέψης[3]

Επιπλέον, ως παραδοχές - βάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που θα μπορούσαν να λογιστούν και ως αρχές της, θεωρούνται:

- Η αναγνώριση της ετερότητας
- Η κοινωνική συνοχή
- Η ισότητα
- Η δικαιοσύνη[4]

Επίσης, η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι απαραίτητο να διέπεται από αρχές όπως:

- Η εκπαίδευση με στόχο την κατανόηση, ώστε να γίνονται κατανοητοί από εκπαιδευτικούς και μαθητές οι πολιτισμοί άλλων ανθρώπων
- Η εκπαίδευση με στόχο τη συμπαράσταση, ώστε να κινητοποιούνται οι

μαθητές σε βοήθεια όσων καταπιέζονται, απορρίπτονται ή διώκονται από το κοινωνικό σύνολο

- Η εκπαίδευση με στόχο τον πολιτισμικό αλληλοσεβασμό, ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και να σέβονται τα παιδιά άλλων πολιτισμικών ή κοινωνικών ομάδων
- Η εκπαίδευση με στόχο τον πολιτισμικό διεθνισμό, ώστε να μην ενισχύονται εθνοκεντρικοί τρόποι σκέψης και εθνοκεντρικές πράξεις
- Η εκπαίδευση που θα εναντιώνεται σε όλες τις μορφές κοινωνικού και εθνικού ρατσισμού[5]

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση διέπεται από συγκεκριμένες αρχές και κινείται κυρίως σε δύο κατευθύνσεις που συγκεντρώνουν αντίστοιχα οπαδούς και επικριτές [6]. Συγκεκριμένα, οι δύο κατευθύνσεις της είναι: ο πολιτισμικός οικουμενισμός και ο πολιτισμικός σχετικισμός[7]. Επιπροσθέτως, υφίσταται και μια τρίτη κατεύθυνση που επιχειρεί να προσπεράσει το δίλημμα «οικουμενισμός ή σχετικισμός» έχοντας ως αφετηρία ερωτήματα που αφορούν την Ηθική του Δικαίου και τις προϋποθέσεις για ισότιμη κοινωνική συμμετοχή στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες[8]. Την ύπαρξη μιας τρίτης κατεύθυνσης ενδιάμεσης στον πολιτισμικό οικουμενισμό και σχετικισμό υιοθετούν και υποστηρίζουν και άλλοι ερευνητές[9].

Η κατεύθυνση του πολιτισμικού οικουμενισμού στοχεύει στην ανάδειξη των ομοιοτήτων που εμφανίζουν οι πολιτισμικές αξίες των εκάστοτε διαφορετικών ομάδων σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Από την άλλη πλευρά, η κατεύθυνση της πολιτισμικής σχετικότητας ξεκινά με δεδομένο την ισότητα των πολιτισμών και θέτει ως προτεραιότητα την ανάδειξη των πολιτισμικών διαφορών που υφίστανται μεταξύ των μελών ενός πολυπολιτισμικού συνόλου[10].

Γίνεται, επομένως, αντιληπτό από τα παραπάνω ότι τόσο οι ορισμοί και οι αρχές, όσο και οι κατευθύνσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης προσεγγίζουν ζητήματα που συμβάλλουν διαχρονικά στην ισορροπία και στην ομαλή λειτουργία του κοινωνικού συνόλου, αλλά και κάθε ανθρώπου σε ατομικό επίπεδο.

Η διαπολιτισμική διάσταση στη λειτουργία της Αθωνιάδας Εκκλησιαστικής Ακαδημίας

Η Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία αποτελεί ένα σχολείο, στο οποίο μπορούν να φοιτήσουν μόνο αγόρια - άνδρες, που είναι ορθόδοξοι χριστιανοί στο θρήσκευμα. Γεννάται, επομένως, εύλογα το ερώτημα στους περισσότερους, πώς γίνεται αυτό το σχολείο να έχει διαπολιτισμικά χαρακτηριστικά από τη στιγμή που δε δείχνει σεβασμό στην ετερότητα, ως προς το φύλο και τη θρησκεία, η οποία αποτελεί βασική αρχή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Στην πράξη, όμως, δεν υφίσταται έλλειψη σεβασμού στην ετερότητα. Η μη εγγραφή των κοριτσιών - γυναικών στην Αθωνιάδα οφείλεται στον καταστατικό χάρτη, ο οποίος διέπει το Άγιο Όρος, που απαγορεύει την είσοδο γυναικών σε αυτό και όχι σε επιλογή των διοικούντων και διδασκόντων σε αυτή ή σε επιλογή με απώτερο σκοπό τη διάκριση εις βάρος των κοριτσιών - γυναικών. Από την άλλη, είναι λογική η επιλογή για την μη εγγραφή αλλόθρησκων μαθητών στην Αθωνιάδα, καθώς αυτοί θα αισθάνονταν άβολα τόσο εξαιτίας του συμβολισμού του χώρου που βρίσκεται η Ακαδημία, όσο και από τον τρόπο λειτουργίας της (πχ καθημερινός εκκλησιασμός, ενδυμασία των μαθητών με ράσα, διδασκαλία βυζαντινής μουσικής, επισκέψεις σε μοναστήρια κ.ά).

Σε καμία περίπτωση δεν υφίσταται στη σχολή εθνικιστικός τρόπος σκέψης, καθώς σε αυτή, παράλληλα με τους Έλληνες, φοιτούν τα τελευταία χρόνια μαθητές από διάφορες χώρες όπως η Ρωσία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Σερβία, η Γεωργία και η Εσθονία (Πίνακας: 1). Ειδικότερα, κατά το σχολικό έτος 2013-2014 από τους σαράντα συνολικά μαθητές του γυμνασίου και λυκείου οι εικοσιένα από αυτούς, ποσοστό 52,5%, ήταν αλλοδαποί.

Πίνακας:1 Αλλοδαποί μαθητές της Αθωνιάδας Εκκλησιαστικής Ακαδημίας ανά τάξη και χώρα

ΕΤΟΣ	A
ΓΥΜΝΑΣΙΟΥΒ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥΓ	
ΓΥΜΝΑΣΙΟΥΑ	
ΛΥΚΕΙΟΥΒ	
ΛΥΚΕΙΟΥΓ	
ΛΥΚΕΙΟΥ	2009-2010 1 Ρώσος3 Ρουμάνοι1 Βούλγαρος
	2 Σέρβοι
	1 Ρουμάνος
	1Γεωργιανός 2010-20111 Σέρβος
	1 Ρουμάνος 1 Ρώσος3 Ρουμάνοι1Βούλγαρος
	2 Σέρβοι
	1 Ρουμάνος
	1 Γεωργιανός 2011-20122 Ρουμάνοι
	1 Ρώσος
	1 Αλβανός1 Σέρβος
	1 Ρουμάνος 1 Ρώσος
	2 Ρουμάνοι4 Ρουμάνοι1 Βούλγαρος

2 Σέρβοι

2 Ρουμάνοι

1 Γεωργιανός 2012-2013 3 Ρουμάνοι

1 Ρώσος

1 Αλβανός

1 Εσθονός 1 Σέρβος

2 Ρουμάνοι 1 Ρώσος

2 Ρουμάνοι 4 Ρουμάνοι 2013-2014 1 Ρουμάνος 5 Ρουμάνοι

1 Ρώσος

1 Αλβανός

1 Εσθονός 2 Σέρβοι

6 Ρουμάνοι 1 Αλβανός 1 Ρώσος

2 Ρουμάνοι

Πηγή: Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία

Η συνύπαρξη των μαθητών στις τάξεις, στους θαλάμους και στις υπόλοιπες δραστηριότητες και ο κοινός τρόπος ενδυμασίας (ράσα) συνεισφέρει στην καταπολέμηση του εθνικιστικού τρόπου σκέψης, του ρατσισμού, στην ανάπτυξη αλληλεγγύης και του αισθήματος της ισότητας.

Οι μαθητές που φοιτούν στην Αθωνιάδα και δε μιλούν την ελληνική γλώσσα, έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν σε ειδικό τμήμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε αλλοδαπούς μέσω ειδικού τμήματος αποτελεί στοιχείο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, καθώς δείχνει σεβασμό στη γλωσσική ετερότητα, αλλά και ενσυναίσθηση, καθώς η πλήρης ή μερική άγνοια της γλώσσας διδασκαλίας των μαθημάτων προκαλεί δυσκολίες στην παρακολούθησή τους, ανισότητες στη μάθηση και γίνονται προσπάθεια ώστε αυτές να ξεπεραστούν.

Αρκετοί από τους μαθητές της Αθωνιάδας, Έλληνες ή μη, επιλέγουν να εγγραφούν σε αυτή εξαιτίας σημαντικών οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι

οικογένειές τους. Την εγγραφή των συγκεκριμένων μαθητών εισηγούνται ορθόδοξες εκκλησίες και μοναστήρια. Η εγγραφή και η φοίτησή τους στη σχολή αποδεικνύει την ύπαρξη ενσυναίσθησης, αλληλεγγύης, ισότητας και κοινωνικής συνοχής, καθώς γίνεται κατανοητή η δύσκολη οικονομική κατάσταση των οικογενειών, η οποία περιορίζει τις ίσες ευκαιρίες τους για εκπαίδευση. Παράλληλα, γίνεται εμφανής η έλλειψη εθνικιστικού τρόπου σκέψης και επιτυγχάνεται οι μαθητές να μαθαίνουν να κινητοποιούνται σε βοήθεια όσων καταπιέζονται ή απορρίπτονται από το κοινωνικό σύνολο.

Η κατεύθυνση του πολιτισμικού οικουμενισμού επιδιώκει να αναδείξει τις ομοιότητες που εμφανίζουν οι πολιτισμικές αξίες των εκάστοτε διαφορετικών ομάδων σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Υπό την ευρύτερη έννοια το Άγιο Όρος με τον αυξημένο αριθμό αλλοδαπών μοναχών και εργατών που φιλοξενεί συνιστά μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Την άποψη αυτή ενισχύει η ύπαρξη ιερών μονών εντός Αγίου Όρους που η πλειονότητα των μοναχών είναι μη Έλληνες όπως: Χιλανδαρίου - Σέρβοι, Ζωγράφου - Βούλγαροι, Παντελεήμονος - Ρώσοι και Ουκρανοί, σκήτη του Προφήτη Ηλία - Ρουμάνοι. Αντίστοιχη εικόνα εμφανίζει σύμφωνα με τον Πίνακα: 1 και ο μαθητικός πληθυσμός της Αθωνιάδας Εκκλησιαστικής Ακαδημίας. Ποιες είναι όμως αυτές οι ομοιότητες που εμφανίζουν οι πολιτισμικές αξίες των διαφορετικών ομάδων που κατοικούν εντός Αγίου Όρους; Οι ομοιότητες, που εμφανίζουν οι πολιτισμικές αξίες, είναι ότι αποτελούν χριστιανικές αξίες, που πηγάζουν από τη διδασκαλία της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας.

Αναμφίβολα, σε ένα εκκλησιαστικό σχολείο είναι αναμενόμενο να διδάσκονται

στους μαθητές οι αξίες που διέπουν το αντίστοιχο δόγμα. Συνεπώς, στην Αθωνιάδα οι μαθητές γίνονται κοινωνοί των αξιών της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας. Ορισμένες αξίες της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας αποτελούν: η αγάπη για τον πλησίον, η αλληλεγγύη, η ενσυναίσθηση, η δικαιοσύνη, η ισότητα, η αναγνώριση της ετερότητας, η αδελφοσύνη και ο διαπολιτισμικός σεβασμός. Αυτές οι αξίες συνιστούν ταυτόχρονα αξίες και αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, οι οποίες μεταλαμπαδεύονται στους μαθητές της Αθωνιάδας.

Ανακεφαλαιώνοντας, συνάγεται ως συμπέρασμα ότι η Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία προσεγγίζει ζητήματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης από διαφορετικό πρίσμα. Σε κάθε περίπτωση υφίστανται αρκετά στοιχεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στον τρόπο λειτουργίας της, μολονότι η πλειονότητα, εκπαιδευτικών και μη, θα υποστήριζε το αντίθετο.

Συμπεράσματα

Σκοπό του παρόντος άρθρου αποτελεί η ανάδειξη της σχέσης που υφίσταται ανάμεσα στην Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία και στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Από όσα αναλύθηκαν παραπάνω δύναται κανείς να οδηγηθεί σε δύο χρήσιμα συμπεράσματα. Πρώτον ότι η Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία προσεγγίζει με τον τρόπο λειτουργίας της, αρχές και ζητήματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Δεύτερον ότι, ως εκκλησιαστικό σχολείο, η Αθωνιάδα μεταδίδει στους μαθητές της, τις αξίες της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης, οι οποίες ταυτίζονται ή συνδέονται άμεσα με τις αρχές που διέπουν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Σε κάθε περίπτωση η Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία προσφέρει σημαντικό εκπαιδευτικό και θρησκευτικό έργο από την πρώτη στιγμή της λειτουργίας της και είναι ωφέλιμο να συνεχίσει να λειτουργεί στο διηνεκές, καθώς επιτυγχάνει να προσαρμόζεται, τηρουμένων των αναλογιών, στις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες όπως η ανάγκη των μαθητών για επαφή με ζητήματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Βιβλιογραφία

Dietrich, I. (2006), Παιδεία και πολυπολιτισμικότητα - η μεταβολή των αιτημάτων προς τα σχολεία. Στο: Δ. Χατζηδήμου & Χ. Βιτσιλάκη (επιμ.) (2006), *Το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και της πολυπολιτισμικότητας*. Πρακτικά ΙΑ Διεθνούς Συνεδρίου (Ρόδος 21 - 23 Οκτωβρίου). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, 45 - 60.

Essinger, H. (1988), *Interkultureller Erziehung als antirassistische Erziehung*. In: G. Pommerin (1988), *Und im Ausland sind die Deutsche auch Fremde*. Frankfurt.

Essinger, H. (1990), *Interkultureller Erziehung in multiethnischen Gesellschaften*. *Die Bruecke*, 52, 22-31.

Γκόβαρης, Χ. (2001), *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός.

Δαμανάκης, Μ. (1997), *Η εκπαίδευση των παλιννοστώντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.

Δημητριάδου, Α. (2004), *Λίγες σκέψεις για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα*. *Τα Εκπαιδευτικά*, 73-74, 185-189.

Ευαγγέλου, Ο. (2007), *Διαπολιτισμικά αναλυτικά προγράμματα*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Δαρδανός.

Καδιγιαννόπουλος, Γ. (2014), *Γνωριμία με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Κτενάς, Χ. (1930), *Η σύγχρονος Αθωνιάς και οι εν αυτή διδάξαντες από του 1845-1916*. Αθήνα: Αλευρόπουλος.

Κωστούλα - Μακράκη, Ν., & Μακράκης, Β. (2006), *Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση για ένα βιώσιμο μέλλον*. Αθήνα: Προπομπός.

Νικολάου, Γ. (2005), *Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον. Βασικές αρχές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ρούνης, Ε. (1966), *Προσφορά αρετής και παιδείας (1749-1953)*, στο: *Επετηρίς Αθωνιάδος Σχολής επί τη συμπληρώσει δωδεκαετίας από της επαναλειτουργίας αυτής*. Αθήνα: Αστήρ, 244-250.

Τσάκωνας, Δ. (1966), *Αθωνιάς και ασκητεία*, Στο: *Επετηρίς Αθωνιάδος Σχολής επί τη συμπληρώσει δωδεκαετίας από της επαναλειτουργίας αυτής*. Αθήνα: Αστήρ, 251-253.

Βιογραφικό σημείωμα

Ο κύριος Καδιγιαννόπουλος Γεώργιος είναι καθηγητής Οικιακής Οικονομίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κάτοχος μεταπτυχιακού στη «Βιώσιμη Ανάπτυξη» και διδάκτορας του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Ο κύριος Μορφίδης Κωνσταντίνος είναι καθηγητής αγγλικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κάτοχος μεταπτυχιακού στη μετάφραση.

Η κυρία Πανταζέλου Ελένη είναι φυσικός και εργάζεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού στη φυσική.

Το παρόν άρθρο αποτελεί μια εμπλουτισμένη μορφή της εργασίας με τίτλο: «Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία και διαπολιτισμική εκπαίδευση», η οποία παρουσιάστηκε στο 18^ο Διεθνές Συνέδριο που διοργανώθηκε από το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών με θέμα: “Κοινωνική Παιδαγωγική, Διαπολιτισμικότητα και Ειδική Αγωγή” που πραγματοποιήθηκε στην Πάτρα 14-16 Νοεμβρίου 20134.

[1] Essinger, H. (1990), *Interkulturelle Erziehung in multiethnischen Gesellschaften. Die Bruecke*, 52, pp. 22 - 31.

[2] Dietrich, I. (2006), Παιδεία και πολυπολιτισμικότητα - η μεταβολή των αιτημάτων προς τα σχολεία. Στο: Δ. Χατζηδημού & Χ. Βιτσιλάκη (επιμ.) (2006), *Το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και της πολυπολιτισμικότητας. Πρακτικά ΙΑ Διεθνούς Συνεδρίου (Ρόδος 21 - 23 Οκτωβρίου)*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, σ.σ. 45 - 60.

[3] Essinger, H. (1988), *Interkultureller Erziehung als antirassistische Erziehung*. In: G. Pommerin (1988), *Und im Ausland sind die Deutsche auch Fremde*. Frankfurt, pp. 58 - 72* Essinger, H. (1990), *Interkulturelle Erziehung in multiethnischen Gesellschaften. Die Bruecke*, 52, pp. 22 - 31.

[4] Νικολάου, Γ. (2005), *Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον. Βασικές αρχές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 240.

[5] Δημητριάδου, Α. (2004), *Λίγες σκέψεις για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Τα εκπαιδευτικά*, 73 - 74, σ. 186.

[6] Καδιγιαννόπουλος, Γ. (2014), *Γνωριμία με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα: Αυτοέκδοση, σ. 84.

[7] Δαμανάκης, Μ. (1997), *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.

[8] Γκόβαρης, Χ. (2001), *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός, σ. 78.

[9] Κωστούλα - Μακράκη, Ν., & Μακράκης, Β. (2006), *Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση για ένα βιώσιμο μέλλον*. Αθήνα: Προπομπός.

[10] Ευαγγέλου, Ο. (2007), *Διαπολιτισμικά αναλυτικά προγράμματα*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Δαρδανός.